Ann. V. Num. XV.

VOX URBIS

DE LITTERIS ET BONIS ARTIBUS COMMENTARIUS

BIS IN MENSE PRODIT

Pretium annuae subnotationis, *ante solvendum*, est: in Italia Libellarum 10; ubique extra Italiam Lib. 15; M. 12; Sch. 12; Doll. 3; Rubl. 6; Flor. 7½.

Inscriptiones et omne genus indicationes pretio aequissimo referuntur, quod est in extremis commentarii paginis Lib. 0.50 pro *unoquoque centimetro quadrato*.

Cuncta mittantur ad ARISTIDEM LEONORI *equitem, commentarii VOX URBIS possessorem et administratorem*

ROMA — Via Alexandrina, 87 — ROMA

Subnotatio fieri potest:

IN RUSSIA
Apud Gebethner et Wolf
VARSAVIAE POLONORUM
Rakowskie Przedmiescie, 15

IN ANGLIA
Apud Burns and Oates
LONDON W.
28, Orchard Street.

IN CIVITATIBUS FOEDERATIS AMERICAE SEPTEMTR.
Apud Fridericum Pustet
S. Sedis. Apost et S. Rituum Congr. Typogr.
NEW YORK
52, Barclay Street.
CINCINNATI
436, Main Street.

IN GERMANIA
Apud Fridericum Pustet
S. Sedis Apost et S. Rituum Congr. Typogr.
RATISBONAE in BAVARIA

IN CANADA
Apud Librairie Granger Frères
MONTREAL
1699, Rue Notre-Dame.

RERUM INDEX

ROMAE

EX OFFICINA *PACIS*, PH. CUGGIANI

35, Via della Pace

MCMII

Ann. V. | Romae, Kal. Augustis MCMII. | Num. XV.

VOX URBIS

DE LITTERIS ET BONIS ARTIBUS COMMENTARIUS

PRETIUM SUBNOTATIONIS:
In Italia: Lib. 10 — Ubique extra Italiam:
Lib. 15, M. 12, Sch. 12, Doll. 3, Rubl. 6, Flor. 7 ½.

BIS IN MENSE PRODIT

POSSESSOR ET ADMINISTRATOR:
ARISTIDES LEONORI, eques.
ROMAE - Via Alessandrina, 87.

EDUARDO VII ANGLORUM REGI
INDORUM IMPERATORI

Dum hic Commentarii nostri numerus per orbem diffundetur, Londini Eduardus VII, Anglorum rex, Indorum Imperator, gravissimo morbo sanatus, qui eius vitam necopinato in discrimen adduxit, civium omnium cum gaudio, sollemni pompa diadema accipiet. Cuius principis effigie paginas suas condecorando Vocis Urbis mens fuit tributum honoris viro solvere, qui, auctor primus asperi belli in ultima Africa dirimendi, pacis triumphis regni initia consecravit.

O utinam per imperii annos, quos ut plurimos videat ex animo ominamur, eadem via ad humani generis bonum ipse grassetur!

NOVA RESPUBLICA CONDITA

Post iterata bella civilia, post seditiones multas, saepe quinque a saeculis innovata, Cubanos cives in auxilium sibi Americanam nordicam potentiam advocasse ut ab Iberorum iugo liberarentur, inter omnes constat. Tenuerant eos Iberi a coloniarum suarum usque initio; Columbus enim ipse insulam invenit, atque ad eam appulit primo in itinere anno MCDXCII. Paucis post annis Iberorum cohors, Didaco Velasquez duce, primam ibi coloniam posuit, atque urbem condidere quam dixerunt *Puerto de Carenas*, quae deinceps mutato nomine *San Cristobal de Habana* dicta est. Anno MDI, cum late civitas aucta esset, totius insulae dominium occupavit, verum tanta ferocia ut paene in desertum insulam magnam et civibus frequentem converterit. Anno MDCLX, quum anglica respublica a Richardo Cromwellii filio regeretur, ob Iberorum inimicitiam classis anglica ad Cubam accessit, Habana oppidum occupavit insulamque omnem pessumdedit. Iterum anno MDCCLXII, dum bellum de Germanorum imperio occupando agitur, anglica classis Habana portu potita est, qui tamen signata Versaliis pace redditus Iberis fuit. Tenuere itaque insulam Iberi ad nos usque, sed inquieto semper imperio, idque magis ex quo parta primum anglicis coloniis, mox Iberis qui meridionalem Americam incolebant libertate, incensi sunt et Cubani cives simili desiderio suam terram dominandi. Hoc studium immo excitabant Americani proximi coloni, qui victores denique, ut spoponderant reddiderunt tandem Cubanis suam patriam atque libertatem hoc ipso anno, tertiodecimo kalendas Iunias.

Cubanum igitur vexillum in summa arce albis atque ceruleis teniis insigne, rubroque triangulo, quo in medio argentea stella coruscat, vento agitatur; iamque Thomae Estrada Palma novo electo reipublicae praesidi imperium sollemniter traditum, dum Whiteside, Americanus dux, una cum militibus suis a Sancti Iacobi portu naves conscendens proficiscitur.

**Eduardus VII Anglorum rex
Indorum Imperator.**

*

Natalem novae reipublicae diem nemo forte in Europa, praeter Loubet, Gallorum praesidem, Russica e terra, quo iter fecerat, salutavit; Americani contra suum opus cunctantes demirantur. Cunctantes dico; nam facile auspicium plurimi expromunt, haud diuturna ferme fata novae reipublicae videri. Post bellum enim novissimum insula omnis vastata praeliis in extremam rerum inopiam devenit. Saccari cultus et nicotianae foliae, divitiae insulae potissimae, ubique modo abrasae iacent; una spes, ut lege vectigali perquam miti nordici Americani sibi proximi commerciis suis faveant, quod nisi concessum fuerit, quo pacto vivant, nesciunt. Ditiores itaque cives qui cultus curant, qui commercia commutant, Cubanam patriam iam Americano foederi iungendam sentiunt. Num forte Thomae praesidi nec triennalem magistratum complere dabitur? Num stella nova in vexillo foederis praefulgebit, et Cubanum novum signum decidet iterum, et rerumpublicarum novissima, paulo post ortum, ad occasum vertetur? Omina haec infausta diraque disperdat Deus detque saltem ut cives Iberico sanguine orti concordiae exemplum, post acceptam libertatem, suis fratribus exhibeant, qui saepe per Americam civili bello pessumdantur, utque suae insulae fata optime augeant.

P. Rossani.

SUNT LACRIMAE RERUM....

Mane per insertas dubia cum luce fenestras
oppositi ostentare nives mihi culmina tecti
sunt visa excito et late candescere colles.
Res optata diu, ex quo me prope duxit ad Alpes
(nempe ubi fecundans lento fluit agmine Cervus)
usus amicitiae studiique explenda cupido,
acre mihi quamquam frigus non linquere lectum,
fallere at incertam tenui caligine lucem
suadet, continuo foribus me exire reclusis,
intactas calcare nives, nivibusque per hortum
aggestis notos cuiusdam fingere vultus,
ceteraque a pueris memini quae adamare, iubebat.
Surgo, surgentique « Vides, *occurrit*, ut alta
stet nive... » *Tum cerno foculis imponere ligna*
largius, et monitam quatuor, Thaliarche, diotam
fundere te annorum; dein te cui conspuit Alpes
Iuppiter arguto ridendum iure poetae.
Tum subit abruptos hiberno sidere montes
saxa per et glacies longum plorata Lycoris
heu! Gallo, temptans, plantasque offensa nivosum
sanguine spargere iter, frustra revocantis amorem
cum fugeret miseri lacrimis non excita vatis.
Talia dum memoro tacitoque per omnia sensu
carmina me versant niveos dicentia floccos
Vergilius Flaccusque simul, crassam induo vestem;
paenula ubi vero membris inducta pedesque
soccus habet, caput atque arcens ex pelle galerus
frigora, quae prostant reseratis ipse fenestris
albenti nivium miror lucentia tractu,
nec speciem valeo sensus explere videndo
insolitam. Late campi collesque supini,
compitaque et plateae candent et tecta domorum,
quae circum nigris commixtae nubibus arces
se alpinae adtollunt, infraque nitescere silvis
spectanti nudis pia templa videntur Oropae.
Ast alia hic non laeta subit, tristisque triumphis
heu! tantis hiemis me turbat imago beatum,
funeraque et pullos subito traxisse colores
tum mihi, quae tantum candesceret ante, videtur.
Namque decem menses numquam, pater optime, [*nato*]
oblitus, mage nostris obversaris ocellis
nescio quo modo nunc, ni forte quod altera ab illa
nix est, qua memini tibi diluxisse supremum
solem, meque implere feris singultibus aedes.
Sola domus, neque enim fuerat mihi cognita mater,

AD MAGIS MAGISQUE

“VOX URBIS„ COMMENTARII PROPAGATIONEM AUGENDAM

NOVA INDICTA EST SUBNOTATIO

A KALENDIS IULIIS USQUE AD EXPLETUM ANNUM MCMII

(NUM. XIII-XXIV).

UT ACCEDERE OMNES POSSINT

SUBNOTATIONIS PRETIUM CONSTITUTUM EST:

Libel. 2,50; Mar. 2; Sch. 2; Rubl. 1; Cor. 2½.

Qui insolita, gratuita paene, huius consociationis ratione frui volunt, nulla interposita mora, *nomen suum cum pretio recto tramite mittant* ad

ARISTIDEM LEONORI EQUITEM

COMMENTARII “VOX URBIS„ POSSESSOREM ET ADMINISTRATOREM,

ROMAM, via Alessandrina 87.

ad ovile refert. Suavem hanc παραβολήν, quae miserentis et auxiliantis Dei animum tradit, Christus in Evangelio (1) suavissimis verbis expresserat, et ipsamet, de prodigo et errabundo filio narrans ad exspectantem patrem postea revertente, nova auctoritate muniverat et exornarat. Inde passim in catacumbis haec Boni Pastoris figura frequens, quae adeuntes peccatores in spem assequendae misericordiae erigeret, et ab illa miserrimi Iudae Iscariothae desperatione avocaret.

At undenam conversa figura est, et non ovem, non agnum humero Bonus Pastor sustentat, sed graveolentem et cornutum hircum, sed haedum?

Altero a nativitate Christi delabente saeculo dum idololatrae saeviunt ad internecionem in Christianos, cruciatibus ab igne, ab aquis, a ferro, a belluarum rabie quaesitis, atrox discordia miscuit christianorum animos tormentorum terrore et instantis ingruentisque mortis quotidie non mediocriter iam labefactatos. Quippe quia, cum nonnulli in ipso persecutionis aestu ad tribunalia, ad equuleos, ad ardentes rogos raperentur, et ferro, ungulis, flagellis urerentur, defecerunt animo et, quamvis repugnante spiritu, cessere tamen doloribus, thura idolis oblata dederunt. Domum redeuntes conscientia sceleris coepti sunt premi, et flentes, ubi convaluere e vulneribus, quae pro Christo susceperant, affari sacerdotes, precari episcopos ut misericordia in eos uterentur. Erant et inter eos qui territi sacra vasa, librosque sanctos persequentibus iudicibus, tortore ferocius cruciante, tradiderant, qui ideo « traditores » appellati sunt, nomenque innocens tradentis infamia, quae durat adhuc in italico idiomate, scelerarunt. Fuere episcopi, qui flentes et poenitentes benigne acceperunt, nominaque redeuntium rursus in albo fidelium scripserunt. Fuere pariter, qui, indignantes in huiusmodi periuros, recusaverunt suscipere, et a nomine Christiano penitus exeluserunt. Hinc, quo in tempore aliquid pacis illucere videbatur Ecclesiae, nam, Augusto persecutore sublato, aliquantulum procella resederat, nova haec arsit interior, multas, et fortasse plures exteriore illa datura ruinas. Et iam Montanus, frustra monente Christo Petrum, atque iterante: « non septies, sed septuagies septies » de non danda venia lapsis decreverat; non enim ultra quam semel posse reos dicebat absolvi. Huic blasphemo, casu horrendo, Tertullianus accessit, incertum adhuc utrum austero et immisericordi animo actus hoc fecerit, an iracundia concitus et superbia, qua ipse sibi sapientior pontifice, magistro Fidei supremo, videretur. Forsan utraeque pestes hae animum Tertulliani obtinuerunt. Hic ergo, coniunctis sociatisque, – proh dedecus! – armis cum Montano, acriter, iracunde, fortasse et probrose, in pontificem contumelias et scriptis et voce torquebat... Cumque longanimis pontifex paternis usus monitis deprecaretur, hortaretur ut a crudeli sententia recederet obiiciens sapienti viro Boni Pastoris exemplum, ille Tertullianus immitis et magis magisque furians, quasi lymphatus, exclamabat falli, desipere, decipere pontificem qui lapsos admitteret, amplecteretur ad veniam; bonus enim pastor Christus non hircum, non haedum, sed ovem quaesiverat et reduxerat; et acrius vehementiusque obiurgans et carpens in libro, quem *de Pudicitia* conscripsit, romanum pontificem male mulcabat quod hircos non agnellos quaereret, seque his oneraret. Tunc Ecclesia Tertullianaeam et Montanianam acerbitatem, asperitatem et pertinaciam perosa, Evangelio, et Christi mansuetudini innixa suaviter maternum gerens animum iussit Boni Pastoris imaginem in posterum ita pingendam ut hircum humero, ut haedum pro pectore reportaret. Quod igitur in hoc symbolo mutatum est, iure et sanctissime factum apparet, neque ex illa imagine arguenda est ignorantia pictoris, sed documentum et magisterium benignissimae caritatis.

(1) Matt. c. XVIII; Lucas, c. XV.

Hactenus de symbolis, qui una tantum exposita collatione, vel tabula continentur, ubi unum quoddam constituunt sub imagine una contextum. Quid vero de symbolis una congregatis, qui diversi inter se videantur? Legendi sunt, inquam, et ita singuli perscrutandi atque interpretandi, ut perspicuam et integram referant veritatem. Atque huius rei nobile exemplar habemus in gemma, quam exhibemus, et circa dimidium elapsi nuper saeculi repertam Garruccius, ille magnus archeologus, in commentario *La Ci-*

viltà Cattolica (1) obtulit inspiciendam et gravissimis verbis commendatam II° post Christum saeculo adscripsit. Quinque sunt circum notae, nempe I . X . Θ . Υ . Ↄ. Conficitur hisce nomen graecanice sonans, *piscis*. Hoc nomine, hac figura Christus Iesus designabatur, sive quaesieris ex graeco vocum exordio, nempe Ἰησοῦς Χριστὸς υἱὸς τοῦ Θεοῦ σωτήρ — quod interpretatum est: « Iesus, Christus Dei Filius Servator », aut ἐσταυρωμένος, in cruce fixus: – sive ex praecipuis litteris acrostici quod Cicero, Constantino Magno Augusto (2), Eusebio atque Augustino testibus, referebat latine, interpretatus et ipse Erithraeae Sybillae vaticinia (3). Integra igitur gemma Christum redolet, Christum docet, Christum sapit; nam omnia, quot gemma portat, sacris hisce litteris, sanctissimoque illo nomine continentur. Eminent tria signa T; quae iure habentur ex *Apocalypsi* (4) et Ezechiele propheta (5) ceu signum aeternae salutis, ceu nota, et character Dei, tum ex figura crucis, quam praeferunt, tum ex traditione ipsa populorum vetustissimorum, nam apud Aegyptios et Indos divinum quoddam et salutare signum hoc,

(1) *Civiltà Cattolica*. Serie III, vol. V, pag. 732 et seqq.
(2) In *Oratione ad Sacr. Senatum, P. g. R.*, quae habetur in calce historiae Eusebianae de Vita Constantini Magn. Aug.
(3) Haec sequentibus elucubratiunculis, qua poterimus diligentia, suo tempore et loco feremus.
(4) *Apoc*. c. VII.
(5) Ezech., c. IX.

nota haec putabatur, ne dicam apud Hebraeos, coram quibus Moyses in deserto serpentem aeneum in cruce exaltavit, ut salus esset populo a serpentibus percusso, quos, perfracta lege, in eum Deus ultor immiserat. Ergo iure dices in tribus hisce T Trinitatis mysterium candide designari; sunt enim quidem tres notae, sed aequales, etsi distinctae, neque praestat altera alteri. At singulae Personae Augustissimae quam eleganter et affabre expressae! Prima quidem littera T anchoram habet in imo; omnis enim lex ante Christum fundabatur in spe Christi venturi; a I° *Genesis* enim ad Malachiam « Filius Dei ubique inseminatus est in Scripturis ». Adde quod ille Pater, designatione aquarum per pisces binos et anchoram, ostenditur creans omnia, quando scilicet adhuc « terra erat inanis et vacua, et tenebrae erant super faciem abyssi, et Spiritus Dei ferebatur (1) super aquas ». Altera nota T assurgit ab agno, « supra cuius dorsum fabricaverunt crucem peccatores », ut inquit Psalmista. Et quis neget in agno esse Christi figuram, testimonium perhibente Baptista illis vocibus: « Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi? » Quid columba ramusculum oleae ferens in rostro? Habes Ecclesiam nunciantem pacem, legem gratiae, legem misericordiae, foedus ictum inter Deum et homines Incarnationis mysterio; habes recordationem diluvii in diebus Noe. Anne audax ero si dixero columba illa oleaephora Romanam Ecclesiam egregie indicatam, lapsis iubentem veniam et concedentem, iuxta ea, quae superioribus lineis expressimus?...

Atqui satis videtur ista praecipere Bonus Pastor gestans haedum humero potius quam agnum, quippe ipsa catuli forma magis refert impatientem haedum, erectum capite et anhelantem iter, quam agnum remissiorem, et mansuetum, et docilem, et acquiescentem voluntati Boni Pastoris; cui, ne quid desit, iuxta pedes piscis apponitur, ut clarius ostendatur qui sit, nempe Iesus Christus Filius Dei σωτήρ, hoc est servator, seu crucifixus. Ecquid igitur tertia illa littera T assurgens a navi in maria procedente? Spiritum Sanctum indicat, cui reipublicae Christianaé administrandae, regendae munus datum tum ex verbis Christi ipsius, euntis ad Patrem, et inde Paraclytum dimissuri in Apostolos, qui « posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei » (2); tum ex ipso Ecclesiae sensu, quae tanto magistro et duce gloriatur, vel ab ipso apostolico tempore, profitente Petro in Hierosolymitano Concilio: « Visum est Spiritui Sancto et nobis » (3).

Animadverte praeterea super primo T sedentem litteram I, quae nomen Dei ineffabile « Iehova » ostendit; super altero T descriptam litteram X, quae est initium nominis Christi, in ipso monogrammate ita sexcenties expressi; denique super tertio T sedentem litteram Ↄ, quae graece σοφίαν indicat, et latine Spiritum, et Hebraice *Sophet*, hoc est « Sapientiae Spiritum », includit initio. Quae omnia ut probes, ac teneas, ecce apud pastorem litteras Θ et Υ, scilicet « Dei Filius », decla-

(1) Hebraice " fovebat ".
(2) *Act. Apost.*, XX, 28;
(3) *Act. Apost.* XV. — Habes etiam in Evangelio παραβολήν, qua regnum caelorum (scil. Ecclesia Christi) simile dicitur navi onerariae portanti a longe divitias.

quam puer amisi, cuius vix oscula novi
blanditiasque sinus, te deficiente, gemebat.
Ipsa suas, memini, iam Februa senserat idus
ire, gravem doceor tibi quando incessere morbum.
Nec mora, discedo (doctis par nobile Athenis,
musarum hospitium Florentia dulcis alebat);
at quam moesta fuit nox illa, iter illud eunti
quam longum! Mentis celeres quos ignea currus
vis trahit aeratos volui praevertere motus,
heu! frustra, nam iter adsiduo corruptius imbri
vix dedit ad patrios me posse accedere vultus
tertia cum iam esset tristis pars acta diei.
Tunc o qui fletus et nato quanta recepto
gaudia, care parens, quantoque libentius aevum
claudere, me viso, aiebas, qui dulcior ipsa
luce tibi essem!... Interea sed pectus anhelum
et vox deficiens, madidique in fronte capilli
errantesque oculi mortem adventare monebant.
[illegible] collecta luce fenestrae
[illegible], ora quierunt.
[illegible], nocteque dieque
omnia quae nato dederas praecepta secuntur,
[illegible] studiisque operosa iuventa
[illegible], et manes vŏor excusare sepultos
[illegible] laurea Phoebus
[illegible], et [illegible]
[illegible] Batavum.
O utinam gestire queas, dum talia pango
carmina in optatum certamen! (1) *Missa secundet*
quod fecere aves omen, nam fulsit ab illis
[illegible], genitor, vivax in imagine cantus!

[illegible] Bartoli.

[illegible], prid. kal Ian. MCMI.

CAPRULANA INSULA.[2]

Ad [illegible] quae exstant transeamus.

Cathedralis aedes, seu primarium urbis templum, quae [illegible] in [illegible] marmoreis columnis [illegible] divisa est, eique proxima sacra turris, [illegible] formae, ex cocto latere, vetustate [illegible]. Pristinum aedis structurae genus id probabiliter fuit quod gothicum appellant; sed, quoniam sacra aedes pluries refecta est, res disputatione eget.

Usque ad annum MDCLXXXVI in presbyterii [illegible] patuit imago ex udo picta cujusdam reginae, quam Catharinam Cornaro communis opinio fuisse tradit. Hanc narrant, cum Cypro Venetias rediret, aequore fluctibus exagitato, huc adventam parumper constitisse. Insuper addunt reginam, quam diximus, sacrae Caprulensium aedi pia magnique pretii munera, memori hospitii animo, dono dedisse, quorum omnium pulcherrimam, argenteam Palam figuris [illegible] ex aëre subtiliter politeque caelatis, quae nunc temporis in maiore altari summa relligione servatur. Aliquod vitium tamen ex vetustate cepit. Advenae visendi studium movet ὑδρία, idest vas illud marmoreum, quod accepta antiquitus opinio, in nuptiali Galilaeo convivio, aquae a Christo mire in vinum conversae idoneum fuisse, comminiscitur. De eius epigrammate, intellectu difficili, multa ab eruditis viris, inter quos a doctissimo Bertolinio nostro, disputata sunt.

Apud altare SS. Sacramenti stat tabula picta, qua « Apostolorum Cena » exprimitur. Eam putant ex « Cena » Tintorettii exscriptam.

(1) Certamen poeticum Hoeufftianum, de quo cfr. huius anni num. VII et XI.

(2) Cf. num. sup.

In templi fronte, super maiore ianua, hoc epigramma insculptum est:

Ut vicia purges, mentem virtutibus ornes,
Hanc adeas sacram, peccator sedulus aulam.

Praeter cathedralem ecclesiam, ex iis quae religionem fovent aluntque, maximi momenti est aedicula sacra, ad orientem sita, in extrema lapidum mole (1) quae caprulanum oppidum agrumque marinis fluctibus arcet, in qua a remotissima aetate effigies lignea B. M. Virginis ab Angelo nuncupatae, tum ab incolis, tum ab accolis pie sancteque colitur. Haec sacra aedicula, cui olim S. Michaelis Archangeli (2) nomen fuit, nihil antiqui operis prae se fert, quod nimborum fluctuumque proximi maris vi saepius attrita, nuper instaurata est.

Bottanius meminit etiam de hospitali domo, quae advenis cibo et tecto ad tres dies reficiendis praesto erat, et de Fratrum paenulatorum monasterio caprulensis municipii sumptibus, anno MDCLXVI, erecto.

Non est praetermittendum caprulanum oppidum fovea et duplicibus moenibus fuisse circumvallatum, et hortis atque aedibus a patriciis venetis condecoratum. Ex vicis, iam a saeculo IX, Caprulanam insulam circumstantibus, duorum meminerimus: alterum ad S. Crucis portum prope Liquetiae fluminis ostium, alterum ad Portum [illegible], qui aevo quoque roman[illegible] fuit. At [illegible] quare occidit tanta [illegible]? Id factum est [illegible]entium vulgo [illegible] causa, quibus [illegible] paludesque [illegible], [illegible], qua venetae regio[illegible] saeculis elapsis, saepe absumpti [illegible] aqua minime ad bibendum apta noxi[illegible], ingenti [illegible], in [illegible] addidere.

Proximis hisce temporibus tot [illegible] aerumnis medendi cura rei publicae caprulanae moderatores vehementer cepit: nunc effossi aquae [illegible] putei, paludes in arvorum formam redactae indeque salubre caelum, novae stratae viae, stagnantes rivi arenis obducti, diversoria et culinariae tabernae, omnibus quae ad vitam necessaria sunt, qua par est copia, instructa, comisque incolarum in hospites animus, frequentes ex finitimis oppidis cives, diebus canicularibus, valetudinis causa, huc ad aquas et otium invitant.

Quae rerum meliorum condicio validum impulsorem habuit Raymundum Franchetti, nobilem illum et praedivitem virum, qui ingentes suas opes caprulano agro colendo, domibus rusticis aedificandis pauperumque agrestium hominum inopiae levandae liberaliter impendit.

Superest modo, quoniam ad finem properamus, ut de venatione et piscatione, qui Caprulensium vitae sustentandae uberrimus fructus est, aliquid breviter perstringamus.

Caprulanae lacunae et paludes late piscibus et avibus, quas palustres vocant, abundant. Avium venaticarum notiores sunt: « anas torquata » vel « anas boschas » (v. *marzorino*), « fulica » (v. *folaga*) et variae scolopacum species.

« Anas torquata » est gallinae corpore par, capite plumis varii coloris distincto, rostro lato

(1) Haec lapidum moles, vulgo *diga*, erecta est anno MDCCCXXXVIII

(2) Exstat simulacrum S. Michaelis Archangeli, quod Andreas Dall'Aquila marmore exculpsit anno MDXCV.

et ad fodiendum coenum in aquis apto, cauda cirrata. Masculis tamen omnia membra praestantiora pulchriusque colorata. « Fulica » quamquam palmipes non est, habet digitis suis adnexas membranas, easque laxiunculas, quarum opera natando vix alteri, quaecumque ea est, cedit, quin diutius in aquis, quam vel anas, anser reliquaeque aves aquaticae, si aliquot mergos excipias, perseverat; adeo ut raro admodum in terra conspiciatur. (1) Scolopaces, iique praesertim qui vulgo *beccanoti* appellantur, exquisitissimi avium, non solum nitrato pulvere, sed et retibus capiuntur.

Neque cycni neque grues caprulanis paludibus adsunt; alaudarum quoque, hiemali tempore, satis est.

E piscibus sufficit meminisse turionem, truttam, rhombum, cephalum, mulum sive barbonem, triglam, anguillam, etc. Marinis piscandis piscibus Caprulenses, quod navibus et maioribus retibus, ad altum adeundum aequor idonei, carent, minime assueverunt; id piscationis genus Clodiensibus relinquitur.

Ex his quae diximus nemo est qui non videat Caprulanam insulam a pristina eaque florentissima rerum condicione, uti nunc est, longe procul abesse. Quare et praeteritorum bonorum memoriam et praesens instaurandae rei publicae proficiendique Caprulensium studium huius Commentarii lectoribus opportunum commendare censuimus. Itaque in huius, qualiscumque erit, narrationis fine, id tantum liceat nobis in optatis esse, quod ut voti fiduciam et robur assumat valde adprecamur: quoniam Caprulana insula adhuc suum rerum scriptorem magis historiae quam fabulis propiorem exspectat (Bottanius enim, ut pro tempore, ineleganti oratione usus, cuique fortasse sinceri defuere fontes, quaedam inchoata, pluraque retractanda reliquit), adsit qui, patria caritate impulsus, frondes undique turbine dispersas in unum cogat, nubes discutiat, sicque suam rerum narrationi fidem atque auctoritatem asserat. Id pietatis, id doctrinae laudabile munus erit!

Scrib. in Portu Romatino.

MARCUS BELLI.

DE "SYMBOLISMO„[2]

II.

Symbola superiore numero diximus interdum fuisse immutata; at in hac immutatione quanta sapientia!, quanta gratia!, quanta auctoritas!, quanta denique maiestas! Communis apud antiquos Christianos illa Boni Pastoris effigies humero portantis ovem, quae devia restiterat, quam ne amitteret, nonaginta novem relictis in monte, anhelus quaesitum ivit, ac tandem reperiit. Vicerat iter durum pietas; at lassa ovis et aegra pedibus sollicitum pastorem, et reditus, ad quas reliquerat, maturantem passibus non aequabat. Ecquid ageret pastor amantissimus? Contumaciae et defectionis oblitus, supponit cervicem oneri, et sublatam humero

(1) BOTTANI, *Saggio di storia della città di Caorle.* Venezia, 1811, ex lat. adnot. 6, ad cap. VIII.

(2) Cfr. an. V, n. XIV.

illa constat communis, quam nos vitam appellamus. Requiescentibus omnibus aeternum, et ab integro illo per corruptionem, vel alio modo, delabentibus, mors fit; atque hinc sequitur ut una tantum quae sunt omnino mori non possint. Quum autem materia quaevis, etsi athomus sit, confletur aggregatione partium, morte, recessu, segregatione, secessu earum potest extingui eodem argumento et iisdem causis, quamquam inversis, quibus cepit esse composita. Hinc quidquid e numero est, labile est et caducum, et eo labile et caducum magis, quo pluribus elementis coagmentatum exsistit.

At inter vitam et mortem aliquid medium est, scilicet somnus, in quo *vita vitalis*, ut ait, ni fallor, apud Ciceronem Ennius, viget quodammodo in imo reposita, retinens partes atque elementa ne dilabantur; potentiae, quae motus cient, interea pausant quasi reparaturae vires ad actionem et motum, quemadmodum viator solet, qui defessis itinere pedibus cruribusque in ipsa via requiem concedit ad horam, instauraturus iter ubi membrorum dolor, aut stupor, sublata causa, qua doluere, aut stupuere membra, recesserit. In omnibus igitur viventibus, materia compositis, tria haec semper habentur: vita agens et emicans actibus; somnus certo conclusus tempore, quo potentiae agentes, quasi defessae requiescunt, dum vita partes compositi continet alitque secreta, ne segregentur; dissolutio denique, recessus, segregatio vitae a potentiis et partibus, quas in societate suapte vi continebat. Haec vero mors, finis, interitus.

At, quotquot exstant corporea bifariam dividuntur penitus, et hisce duobus quasi agminibus tota conficitur universitas rerum; nam, aut inorganica sunt, quae nullo sensu, nulla vita fruantur, aut saltem frui videantur, cuiusmodi saxa, metallaque omnia, tum humus, arenae et similia; aut organica sunt, nempe ita disposita, ut partes habeant interiori actas vi, qua crescant, germinent, moveantur, sentiant; quapropter homo exsistentia cum marmoribus et metallis communicat, vegetatione et germinatione cum herbis et cum arboribus, motu sensibusque cum animantibus a bacterio et microbio ad elephanta. et brontosaurum et mastodonta.

Inorganica igitur aeternum quiescentia, sive ex cineribus et pulvisculis organicarum sunt rerum, sive confecta crystallinis polyedris magis, minusve, sive superpositis lamnulis, inter demortua habentur, etiamsi quis dicat eos aliquid vixisse olim et semel quando id virtutis habuerunt ut in octaedra, in decaedra, in esaedra semetipsa dolarent, iuxta naturam cuique propriam, et materiei, qua conflabantur, « essentialem »; quam formam, seu figuram semel ubi sunt assequuta, nihil sibi ultra quaerentia, resederunt in pace. Organica contra a baobab et cedro enormibus ad mucorem et pilum, a cete immani ad diatomeam, ab iguanodonte ad exiguum quodcumque est vivens ac spirans anima, nascuntur ex foecundo semine, adolescunt additione partium, virescunt seu diuturna saeculorum serie, seu brevioris vitae acta curriculo, modo intra saeculum, modo intra paucos annos, modo inter anni spatia, interdum et mensis, – et quid si, uti in papilionibus quibusdam, sericis, ut aiunt, vix in horas, vix in momenta deficientibus? – et aeternum obruuntur morte, non tamen subita plerumque, sed sensim sine sensu accedente, ac denique indeprecabiliter arripiente et trahente in abyssum immane hiantem, in qua dissolvuntur omnia, et in atomos primigenios rursum conversa, fortassis ad nova conflanda corpora adhibebuntur. At in hisce dum vivunt, etsi eadem, constansque maneat et continens vita, non idem semper ardor est, non vis, non virtus eadem, quae ab exordio

serratur ad imum
Qualis ab incoepto processerat, et sibi constat;

sed modo acrior, modo remissior, modo splendidior, modo quasi nocte quadam ac tenebris obducta; instar fluminis vasti, quod modo praecipiti. modo lento agmine fertur, et interdum tale cunctando sit, ut immotus lacus potius, quam decurrens unda videatur. Huiusmodi vitae agentis et irrequiescentis veluti suspensiones, hae vicissitudines tum pausae tum actionis, hominibus, ceteroquin eruditissimis, aliquid simile visae sunt habere conditionibus et vicibus vitae animantium; animalia enim, quotquot sunt, vivere sine somno non possunt, et omnium inter somnum et vigiliam vita dividitur.

At quid est somnus? Nemo respondere posse se speret, nisi prius quid sit vigilia definierit, quam tamen ubi dixerit esse statum animalis, in quo vigil est, animadvertet se definisse idem per idem, quod et vitiosum et insufficiens ad definiendum est, quippe genere proximo, et differentia ultima caret. Ut ergo de somno definiamus rem, necesse prius est quid vita sit definire ab intrinseco; quod cum penitus ignoremus, nam in huius principium nec anatomicus culter umquam cucurrit, nec armatus crystallis oculus umquam perspexit, diu fortasse ignorabimus adhuc quid somnus sit, cur inertia sua restauret, cur inter invincibiles necessitates recenseatur, cur subitanea, at non minus atroci, morte ille puniatur, qui quominus dormiat prohibeatur, satellitibus circa constitutis, qui per orbem horasque certas, aliis alii succedentes, infelicem rumore, flagello, aculeis, ignibus a requie irruente imperiosius arceant, atque ad excubandum in mortem usque cogant.

At quum ea non iure negentur esse, quae impotes altius perspiciendi ignoramus, quia somnus in factis est, hunc minime negabimus; quo autem pacto fiat, qua conditione, qua lege, immo legibus, corporis nonnullas potentias obstringat, alias relinquat liberas, et caventes nequid corpus detrimenti capiat, idque ita fiat ut sensus ipsi, quamvis excitati, perculsi, nihil accipiant, nihil animae reddant; quo arcano memoria et phantasia, dum cetera sileant requiescentis corporis et animae requiescentis, animae, inquam, non spiritus, ut illa divisio sit, quam tradit Paulus, et de qua Augustinus in libro *de Anima et Spiritu;* quo denique ministerio interdum ipse spiritus intellectu adventet in somnos iudicans et ratiocinatione arguens, haec omnia aliis, non nobis, — hodie saltem – tractanda relinquimus; nobis enim heic est navim ad litus advortere, in quod contendimus.

De plantarum somno itaque agentes hoc primum postulamus adstructum, esse somnum triplicem in plantis, in arboribus, in herbis omnibus: priorem in semine, nam virtus germinans in semine latet, neque ad germinandum procedit, nisi accesserint conditiones illae soli, aëris, tempestatis, humiditatis, caloris, quibus tantummodo positis planta latens in germine amplificatur, et, obiices includentis operculi subvertens, e gremio terrae in apertum prodit, non incipiens tunc esse quod antea non erat, sed se praebens coram et manifestans qualis in semine ipso recondebatur. Atqui modum hunc nuncupo somnum; nam vita exsistebat in semine, a quo veluti exspergefactum germen agere incipit, et erumpit.

Somnus alter habetur in floribus, qui dormitare videntur in ipso exordio et in ipso trunco cunctari, donec planta, arbor, et siquid florescere debeat, congruam acceperint soliditatem, et congruum robur, quibus nascituros tueantur. Hinc videmus a nonnullis arboribus post paucos annos erumpere flores, uti in amygdalis, in cerasis, in persicis, in spinis; in nonnullis autem, nisi diuturnos post annos, frustra quaerentur, cuiusmodi experimur in quercubus, in pinis, in abietibus, et cedris, quae omnes arbores pluribus

Sansovini peristylum ad pedes Marcianae turris, Venetiis.

[illegible] quis sit ille pastor arripiens iter patrem [illegible], quia « ex omnibus, quos dedit ei Patre, non perdidit quemquam ».

Hunc igitur leges gemmam libro quovis evidentiorem, praecipua Christianae fidei mysteria [illegible] includentem.

Hic enim habentur Unitas ac Trinitas Dei, Unitas in « essentia », Trinitas et aequalitas in personis; Deus creator omnium; Christus omnium redemptor; Spiritus Sanctus omnium re[illegible]; Incarnatio Christi; Ecclesiae fundamentum in [illegible]; ergo infallibilitas, immutabilitas; [illegible] et [illegible] regnum in remissione [illegible]; aeterna Ecclesiae vita in gentibus [illegible], « aquas enim, quas vidisti, populi sunt et gentes » (1). Quid splendidius hisce [illegible] brevissime [illegible] concludis? En quid [illegible], en quae [illegible], si bene [illegible]! [illegible] tempus plura et [illegible] legenda [illegible] [illegible] auctoritate Scri[illegible] [illegible]!

SEMIOR.

[illegible] TURRIS MARCIANAE RUINA.

[illegible] non Italorum modo sed et liberalium [illegible] et historiae numeratus est recens at[illegible]: [illegible] enim turris Sancti [illegible] Venetiarum in foro pridie idus Iulias [illegible] corruit! Moles collapsa est alti[illegible] [illegible] passuum et amplius, eminens in [illegible] [illegible] omnis domicilio, quae [illegible] patriae [illegible] eam [illegible] a longe micabat. Angelus [illegible] amorum, quem summo animi de[illegible] [illegible] militesque, Crucis [illegible] salutabant reduces ab Orientis trium[illegible], [illegible] a proeliis pro Christi nomine, pro [illegible] in [illegible] susceptis. Quot a saeculis [illegible] e fenestris vexillum pur[illegible] [illegible] Marciano signatum pependit? Quot [illegible] viderant a summa turri Venetiarum [illegible] magistratus, advenae omnes, qui [illegible] illuc usque ascendebant? Mari[illegible] [illegible] miraculum instabat in civitate [illegible] regina, atque sponsa pulcherrima [illegible] visu!

Nec [illegible] tamen turris ruina; nam licet du[illegible] [illegible] et Marci templum vix ab exitio cru[illegible] effugerunt, aedes regiae atque num[illegible] quondam reipublicae domus, quae circum proxima erant lectissimo adspectu monumenta, magnum detrimentum et ipsa passa sunt; maximum autem retulit peristylum illud venustissimum, atque marmoribus signisque ditissimum, quod Sansovinus artifex ad pedes turris exstruxerat, ut locus esset optimatum coetui: peristylum immani mole lapidum confractum est omnino atque prostratum, eiusque super lectissima artium liberalium monumenta Veneti cives omnes fletu inenarrabili dolent.

Sane quidem: vis enim auri atque argenti nulla est, quae tantos thesauros reddere queat; numquam integros habebimus. Sed tamen eorum saltem simulacro carere Itali nos diutius haud posse videmur! Monumenta oh utinam e solo rursus excitentur, iterum mirabile illud Marcianum forum adspectum resumat vetustissimum, singulare, quo cives peregrinique tot saeculis delectati sunt. Sublimis praecipue Venetum solum turris revisat angelusque eius libratis alis pendeat et lacunas omneque superum mare tutetur!

Ecquid dubii? Tanta enim fuit quatuordecim a saeculis illic cumulata gloria, ut post Romanam amplitudinem et potentiam nulla umquam civitas maiorem obtinuerit. Mox vero, recentissimo tempore, post ignominiosam illam Napoleonis proditionem, qua Germanis fuerat respublica Sancti Marci vetustissima tradita in imperium, supremum veteris virtutis fulgorem atque purissimum turris viderat, cum, pulsis dominantibus, obsidionem illam teterrimam cives sustinuere Daniele Manin duce, cuius nomine series summorum magistratuum digne expleta est. Italorum denique fatis reddita urbe, eam optimo consilio quasi proprium artium liberalium domicilium posuerunt, quod et circum erecta miracula aedium et maris suavis [illegible] et [illegible] temperies suasere optime. Itaque cum ad [illegible] [illegible] Venetas, tamquam ad sedes proprias, undique artifices ex orbe convenirent ut divina illa quieto recrearentur tot inter opera Vecellii, Pauli Veronensis, tot inter domus antecs atque templa magnifica, omnibus signum erat a longe Marciana turris, cuius ad pedes, vespere cadente, omnes qui libertatem et artes colunt congregarentur. Iamque igitur stipe undique collata fore ut quam citissime instauretur non ambigimus, idque Italorum praesertim, si gloria maiorum atque artium ingenuarum patrimonio nobis relicto digni non modo nobis ipsis, sed nepotibus quoque videri volumus.

I. ANTONELLI.

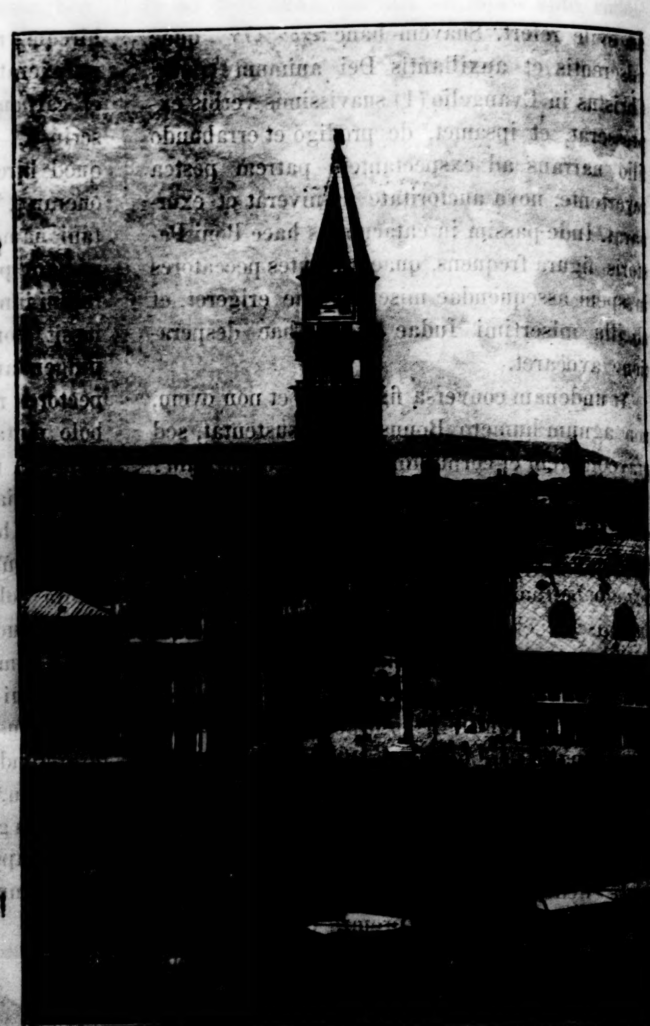
(1) *Apoc.*, XVII, 15.

VENETA MONUMENTA ABRASA

Lectorum oculis subiicimus monumenta, quae a recenti illa Venetiis ruina, de qua supra diximus, diruta sunt.

En Marciana turris sublimis inter urbis aedificia, quae sua vetustate fere historiam Venetae reipublicae aequabat. Bonus architectus posuit, cum esset Venetiarum dux Dominicus Morosinius. Inornata plerumque, nil in facie praeferebat quod satis pulchrum videretur; sed altissima erat, atque in fundamentis vallo densissimo munita, ut Vasarius testatur, qui imo Boni arte asserit factum esse ut numquam nutaret, sed firma maneret a saeculis. Opus perfectum est Adriano IV pontifice, anno MCLIV.

Eius ad pedes, contra ducum aedes et Marcianam basilicam, an. MDXL, Iacobus Sansovinus peristylum condidit, quod Aemilius Castelar veluti Cellinianum clypeum excultum dixit. Et sane parvum illud aedificium si praeclaram architecturae opus dicere non poterat, mirabile tamen exstabat ob ornatum magnificentiam, signis aeneis, lapidibus pretiosis ubique profusis. Spectanda prae omnibus ob eorum varietatem et elegantiam toreumata, quibus effingendis optimi Sansovini discipuli quoque vacarunt. Artis magistri passim aedificium hoc ab archetypis excessisse indicarunt; an ea causa fuit quod eius visum praeter consuetudinem homines percelleret, idque efficeret ut complexio illa columnis, capitulis, arcubus, signis constans numquam ex animo decideret? Atqui delicias hae nunc rudia saxa facta sunt!

Venetiarum urbis prospectus

Campanaria turris S. Marci — Sansovini peristylum — Aedes regiae — Ducum aedes

In laeva turris Marcianae parte, ad [illegible] aedes procuratorum reipublicae, (nostris diebus regias aedes) Sansovinus pariter erexit atque Scamozzi architectus perfecit: in ala, quae [illegible] turris ruinam fracta est, murales picturae conspiciebantur et Iulii Licinii, et Bernardi Strozzi, et Iosephi Salviati, aliorumque illustrium a Veneta schola pictorum: bibliothecae Marcianae aulas quae, inibi exstantes, multa pariter damna passa sunt, Paulus Veronensis pinxit.

LAELIUS.

GERMINANTIUM ET FLORUM DORMITATIONES

UNICUIQUE, scilicet tum omnibus tum singulis viventibus, necessaria requies, qua restaurentur vires. Omnis enim vita virtus quaedam est, ac pluribus manifestatur motibus iuxta diversa organa, membra, partes, quibus actio

aut cervi pelle vestitur; sunt qui pluribus pellibus, simul consutis, vestiantur, si animalia, quibus detracta fuerint, non aequa fuerint corpori cooperiendo; puta si sciurus, si cuniculus, si lepus, si mustela, quisque suam, suppeditaverint venanti. Adduntur hic illic plumae rubrae, caeruleae, virides, albae, spolia psittacorum. Coronat haec omnia denique *mokassins*, nempe catella quaedam constans lamna ferrea stamno linita, tum taeniis, tum tintinnabulis ex metallo eodem producta, circaque collum et in pectus demissa; huic vitrei globuli gemmas margaritasque imitantes adduntur, versicolores, multicolores. Complet ornatum omnem aquilae penna, quae in tutulum compositis capillis inseritur, et eminet.

Hisce imbuuntur moribus, hisce instruuntur adminiculis apud Americanos Indicos infantes et pueri passim, donec firmior aetas accipiet venatores optimos et bellatores.

At iam Europaeus cultus Indos quamplures invadit, qui a moribus suis ad nostros pedetentim concidunt, et pueros dant scholis suos anglicum sermonem ut discant, puro camporum aëre ut careant, vitiis nostris, desideriisque, cupiditatibus immodicis mendosisque ut imbuantur.

P. Alexis.

DE BALNEIS.

Quum eo simus in tempore, iisque in locis, quin etiam et in communi hominum sententia, quibus praestat campos linquere sole aestuantes, et vel montana nemoribus umbrosa et blandientibus ventilantibusque auris iucunda arripere, vel ad fluenta, vel ad marinas undas maturare iter, et moram facere; opportunitas monet, reliquis praetermissis quae sunt ad montes, de balneis dicere; non enim quis poterit, prope aquas allicientes moratus, ab iis abstinere, sive trahat voluptas, sive rapiat exemplum.

Cui tractationi dum admovemus una mentem et manum, duplex intendimus, scilicet et nonnulla narrare, quae ad rem memoria suppeditat, et nonnulla subiicere, quae salubria legentibus fore speramus.

Vetus Igiae documentum in aphorismo illo medici magisterii continetur, quod docet in recto usu, in temperantia et moderatione salus; in abusu, in excessu calamitas, interdum suprema. Vita et mors, vel in balneis, exiguo dirimuntur discrimine. « Aequa vita vinum in sobrietate »; sacrae Hebraeorum litterae monent; et Apostolus iterum: « Utere modico vino propter stomachum ». Quid ergo si sobrietatis praeter fines veharis? Quid si modicum illud fueris praetergressus? Vitium erit; atque ebriosus, temulentus, tremebundus ante diem tibi parabis interitum. De balneis eadem tenenda; male qui penitus abstinet; male qui balneis inconsultum se penitus credit; nam redit Horatianum illud etiam balneis aptandum:

In vitium ducit culpae fuga, si caret arte!

At quaenam « culpa »? Neglecta munditiès corporis, vel eadem nimium cachinnis omnibus quaesita, quibus pariter Venusino versu non inscite, nec inepte carpuntur

Pastillos Rufinus olens, Gorgonius hircum.

Verum in humanis rebus haec semper conditio; nam ad ea, quae suscipimus utilitate perspecta, delectatione trahimur habitu constituto; hoc inito semel, voluptate mulcente et suadente, sine more modoque prosequimur, etsi noceant; nocentibus autem necamur, aut ita saltem affligimur, ut reliquum tempus vitae doloribus et infirmitatibus conteratur.

Adeundae aquae, intrandae, corporibus nostris idoneae, opportunae, (necessariae imo sunt interdum), duabus de causis potissimum. Altera est, qua sordes a corpore amoveamus, quae, sudoribus, pulvere frequentioribus, congeruntur. Idque non solum est optimum ad salutem lavacrum, sed est veluti debitum et officium unicuique gravissimum ex reverentia et obsequio erga reliquos, quibuscum versamur. Quid enim turpius, quid nocentius, quid intolerabilius foetore sordium sempiternarum? Abominabilis ac fugiendus mihi semper erit, qui graveolens ad me venerit colloquuturus; quid si in nares inciderit delicatas, uti ex viris nonnulli, plurimi ex pueris, feminae fere omnes? Ergo, si res intra lavacrum sit, brevis quidem, etsi quotidiana, habebitur, et quidem saluberrima indicabitur. Verum inde facilis erit quoque pernicies, et ingruens paene ruina, si voluptati inserviatur, quae ex frigidioribus aquis est, sole aestivo agros urente, nec iam satis sit quantum lavacro sufficiat, sed quantum omnino expleat voluptatem. Tunc enim humores, qui circa pellem sunt, frigore premente, repelluntur in intima, et nobiliora viscera invadunt, ibique, seu segnes maneant, seu acredine propria corrodant, pessimarum origo fiunt infirmitatum, quibus nullum par sit remedium, et impos habeatur medicus, seque talem fateatur ad eruendas et sanandas, etsi causam aegritudinis altius perspiciens intueatur.

Altera causa adeundarum nobis aquarum penitus in necessitate sita est; at medicorum haec regenda ac temperanda praescriptis, nec voluptatis causa longius praecepto procedendum, quin etiam nec deviandum, ubi aegrotus ipse eas non experiatur sibi adversantes, et in deterius trahentes iam inde labefactatam salutem. Longum est enumerare singulas aquarum species iuxta remedia, quae morbis singulis singulae praebent. Sunt sulphure imbutae, prouti Albulae apud Tibur celeberrimae, et antiquitus appellatae « sanctissimae »; hae igitur infirmitates ferme omnes, quot cutem afficiunt, felicissime curant. Ecquid igitur inter hasce et affectos phtysi, plogosi interiore, podagra, febribus tertianis, et illo, morborum omnium morbo pessimo, qui dicitur senectus, et senium? Conveniunt gentes, praeter eos, quos iuvat, conveniunt, inquam, ad Aquas sanctissimas et saluberrimas voluptate suadente, suadente amicorum consortio, sine quibus esse non possunt; conveniunt in mortem. Dicenti credite, qui tres amicos sibi carissimos, viros dignitate, scientia, auctoritate venerabiles, inopina morte illic amisit. Sunt aquae thermales; *Labanas* olim vocabant, uti sulphureas Tiburtinas, ex veteri Hetruscorum vocabulo *laban*, *liban*, scilicet albicantes, unde Albana moenia, quae Iulius erexit. Huc et conveniant, et ad nauseam usque morentur, qui artrite, qui rheumatismo, ceterisque humoribus per ossa nervosque et membra diffusis torquentur. Sudoribus profusis malignum pariter humorem emittent; at quid hasce inter aquas et languentes, debiles, exhaustos? Conveniunt in mortem. Ergo pro iis, qui salutis causa ad pestes corporis deponendas adeunt aquas salubres, maxime cavendum iudicandumque antea est quid prosit, quid obsit; et iudicium hoc prorsus in medico sit, non in sententia et libitu adeuntis; denique quotquot exercent se balneis ita se temperent, ut in rebus sit modus, ne quod usu profuisset, noceat et vel occidat abusu.

Sed undenam diebus nostris tam frequens utriusque maris litus? Quia ambitionibus, muliebribus praesertim, lubet illic immorari, excellere; si enim totidem infirmi essent, quot illuc abeunt ad balnea, orbis terrarum universus nosocomium ingens unice iudicandus esset. Non nego rigentes undas maris, tot salubribus adminiculis conditas a sale ad iodium, esse iucundissimas, esse removendis nonnullis infirmitatibus optimas; verumtamen in eas via sternitur non necessitate curationum, sed flamine ambitionum.

Ita porro ad vetera illa redimus, quae historiae nobis et rudera testantur, scilicet ad usum balneorum, quae ab ipsa humanarum rerum origine fuisse credimus; numquam enim homo se ab aquis abstinuit ad lavacrum, necessitate cogente imperiosius. Veteres poetae, uti Homerus, de suis heroibus ista ferunt; quin et de Nausica; in sacris litteris apud privatos balnea fuisse scimus, sive Bersabeae historiam narretur, sive de Susanna, sive de filia Pharonis Nilum adeunte, qua Moyses infans servatus est. Habemus ergo in Aegypto, in Palestina, in Perside quod superest. Nec mirum; nam ad maris et ad fluminum et fontium undas Orientalium regionum aestus invitat.

Fuisse et idem videtur mos etiam ultra; quippe Deae, uti Iuno, marinis utebantur undis ad vires recuperandas et iuventutem. Euripidem balneis curavere Aegyptii vita periclitantem. De Romanis autem supervacaneum credo aliquid addere; habemus enim tot publicas thermas, quae nomine tantum paginam integram complerent, nempe Aemilii Pauli balnea, thermas Antoninianas, Flavias, Diocletianaeas, Neronianas, Agrippinas, Constantinianas, aliasque sexcentas ruderibus enormibus rem testantes; habemus autem in reliquiis villarum sumptuosissimarum pariter privata balnea totam per Italiam ferme visenda; ne quid dicam de iis, quae Pompeiis, quae passim alibi reliquiis adhuc exstant ubique, in Hispania, in Galliis, in Africa Romana; ita ut iure dici possit facilius tunc exstitisse sine habitatore urbem, sine domino domum, quam aut urbem aut domum sine balneis, sine thermis. At supervenientibus barbaris et omnia vastantibus, et civibus dissipatis, et inopia publica premente, publicae thermae neglectae perierunt, balneorum correptus est usus, potissimum quia in illis magna morum erant naufragia, ita ut Hieronymus virginibus omnino interdiceret (1).

(1) *Epist.*, lib. II, XVII ad Laetam.

[illegible] flores afferre solent agricolis et sylvicolis. Atque haec est quaedam similitudo [illegible] cum humanis corporibus, certa post [illegible] spatia pubescentibus.

[illegible] denique tertius est dum flores vel [illegible] aliqua aëris ingruente, sive ex frigore nocturno, sive ex properante turbine concludunt foliis [illegible], ut a tenellis pistillis, corollis, pulvinulis arceant, quo possunt modo, quidquid impendit acerbi. Ubi vero sol effulserit securius, quasi magno liberati terrore, divitias [illegible], quas [illegible], caelo praebent [illegible], [illegible] pulchritudine sua gloriantes, atque [illegible].

Arboribus vero, quibus initialis ille somnus in [illegible], semel tantummodo, fuit, novus dabitur [illegible] e quibus fructus nutrierint. Tunc [illegible] foliis fructibusque maturis, nudatae, [illegible], tota [illegible] hieme eo [illegible] dormientes quo circa saevius Aquilones et [illegible], et effusi imbres et nives et pluviae increscent, strepebuntque. Radices media in humo depascentes profundissimae [illegible] et materias opportune parabunt, quibus, [illegible] vere, novae instaurentur frondes, novi flores, novique fructus aestati et autunno parentur, eruntque interea trunci ramique omnibus exuti honoribus, tamquam cadavera... ut [illegible] apertius quanto iure dictum sit [illegible] esse mortis germanum. Quo pacto ergo [illegible]?... Incide venam hominis, qui mortuus videtur: dabit sanguinem; incide corticem [illegible] arboris, et viventem virescentemque adhuc illum reperies. Quid ergo est somnus in plantis? Requies a laboribus germinationis. Et quid illa constantia in arboribus,

FABULAE SELECTAE FONTANII

A IOANNE BAPT. GIRAUD LATINE REDDITAE

[illegible] A FRANCISCO XAV. REUSS.

LVII. — Avarus, amisso thesauro.

[illegible]
[illegible] te moneam, sordide Croese, volo,
Perpetuo nummis qui nummos addis, et uti
[illegible]
Auri vim magnam [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
Quaerit, [illegible] viator:
– « [illegible] meum. »
– « [illegible] Sed ubi? » – « [illegible] hac. » – « Victor
[an urbem,
Nummos [illegible] habet?
Nonne domi [illegible] servata talenta fuissent,
Quam [illegible] condita subter humum?
Cunctis tum poteras horis haurire. » – « Quid? horis
Haurirem cunctis? Non ita desipui.

quae vel tota hyeme servant frondes, uti myrthus, laurus, cupressus, pinus, ilex et abies, vel hyeme saeviente fructus edunt, aut editos portant, nutriunt, et ad finem congrua maturitate deducunt? Vigilantne perpetuo? Decet iterum de hisce loqui mysteriis; quare florum dormitationem postea persequemur.

M. Lani.

DE INFANTIBUS ET PUERULIS

APUD INDOS AMERICAE (1).

At singularis haec medicina, quamvis aegrotos liberet a pharmacis taediosis et nauseam cientibus ac stomachum, neque crumenam argento privet, saepenumero in mortem per apoplexim cerebralem inducit. Mortuo puello, magnae assurgunt elata voce lamentationes, in quas edendas non segniores parentibus, neque minus clamosi ruunt consanguinei, affines, amici, denique tribus omnis certatim.

Ferit aethera clamor!

Planctus, ululatus, lamentationes sine more modoque undique assurgunt, quasi solatii cuiuslibet nescii, quasi placari non possint, quasi aeternum duraturi! Quid ultra? Tondent crines, vulnerant semetipsos altius in ore, in brachiis, digitorum articulos aliquot vel amputant suorum, ne memoria doloris donec vixerint pereat, ne minor sit in animo quam in corpore dolor.

At postquam se luctu, lacrimis, ululatibusque expleverint, vultum infantuli minio quodam inungunt vivacissimo, perizoma ex gossipio eodem rubro colore inficitur, pluma aquilae, potius penna, capiti additur, ut e capillis excelsior emergat; tum in stragulo multicolori componunt, cumque eo quidquid ludicri, quidquid carius et iucundius haberet. Decedente die, et sole occidente penitus, deponitur in parata fovea, herbis, floribus consita, et monentibus omnibus ut hilaris et festivus abeat in

prata camposque venationis aeternae

humo obruitur suprema.

Qui vero infantuli vivunt, proceduntque in menses, ubi eo creverint ut

pede certo signent humum

munusculis donantur ut ludant, ut recreentur, nempe arcubus et sagittis, vires pueriles non excedentibus, queis utantur in aviculas terrendas, aut forte feriendas, itemque in sciurum, vel mustelam petendos. Puellulae autem iam ab inde discunt parere masculis, quos dorso equitantes accipiunt, vel quorum sarcinas per agros et prata circumferunt. Vestes tum aestivae, tum hiemales semper eaedem sunt, quippe ad subuculam unicam reducuntur coloribus coruscam, neque haec abiicitur nisi obsoleta nimis et usu lacera.

At si festus aliquis fuerit insigni solemnitate dies, tunc vestimentum datur, cui nomen *full-dress*, quod pellibus animantium confectum est, animantium autem neque certorum, neque designatorum ritu aliquo et more; sed ea praebent animalia pelles, quae paterno vel amico telo transfixa perierunt. Itaque alter kanguri, alter lyncis, alter vulpium, alter antilopis, aut alcis,

(1) Cfr. num. sup.

Gazam ne tererem, parcebam tangere ». – « Parcas,
Tangere cum nolles, fletibus hisce tuis.
Auri pro cumulo saxum quodcumque repone,
Aeque tibi saxum commoda, stulte, feret ».

LVIII. — Oculus herilis.

Cervus, cum fugeret, subiit campestre bovile:
– « Quaere – boves mussant – tutius hospitium ».
– « Ne me – cervus ait – cornuti prodite fratres:
Ostendam, quae vos pascua laeta iuvent.
[illegible] et hoc [illegible] beneficium proderit olim;
Huius nostra [illegible] gens pietatis erit ».
[illegible] boves et amica silentia spondent,
Quidquid sors [illegible] propinqua ferat.
Angulus [illegible] profugum, qui ducere coepit
Auras liberius spemque fovere bonam.
[illegible], cum semper adest, de more iuvencis
Debitus affertur potus et herba recens.
Plus decies stabulum subeunt obeuntque bubulci,
Ac semel ipse venit bisque minister heri.
Nullus at ora videt ramosaque cornua cervi,
Laeto qui grates pectore bobus agit:
– « Cras – ait – ut fuerint homines ad aratra reversi,
Erumpam: felix auguror effugium. »
Cui bos: – « Haud male res successit adhuc: manet unus,
Qui nos inspiciat, nomine Centoculus.
Hunc, amice, time penetrantia lumina; nec te,
Ni fallas vigilem, sospitis instar habe ».
Dum loquitur, subit en dominus lustratque bovile;
Lustrat, et: – « O! – queritur – graminis hic nihil est,
Ac vetus est stramen. Vos ad fenilia, servi,
Currite; sit melior postea cura boum.
Quid? iuga non sunt haec apte, nec lora reposta?
Hos mihi quis tandem tollet araneolos? »
Sic alacres oculos huc dum convertit et illuc,
Ora repente videt non sibi visa prius.

Detegitur cervus; rapit et venabula quisque,
Quisque ferit miseri tempora, crura, latus.
Nec fletu potuit devictus flectere mortem.
Caeditur, et multo spargitur ille sale;
Inque dies festos domui iucunda parabit
Prandia, vicinis pervia ruricolis.
Nil oculos fallit (sic pulcre Phaedrus) heriles;
Nil oculos, addo, fallit amicitiae.

LIX. — Olla testacea et olla aenea.

Ollam compellans luteam, sic aenea dixit
Olla: – « Comesne mihi, dum peregrinor, eris? »
Testa sequi formidat: – « Agam sapientius – inquit –
Si mea me teneat tuta culina domi.
Tantulus attritus, vis quae mihi tantula fiat,
Mors est, qua frangor totaque dissilio.
Te peragrare quidem vastum nihil impedit orbem,
Cui lorica potens omnia membra tegit ».
– « Sollicitos depone metus – respondet ahena –;
Curabo, quidquam ne patiare mali.
Exitium si materies tibi dura minetur,
Obiiciam pectus, ne violère, meum. »
Promissis inducta comes non abnuit ire;
Altera mox lateri iungitur alterius.
Sic pede tergemino graditur, nec tramite recto,
Par titubans, musto quod maduisse putes.
Obiice sub minimo, quatit haec, quatit illa sodalem;
Mollior atque soror vulnera dira refert.
Fecerat haec passus vix centum, fracta minutim
Cum iacuit; nihil et, quod quereretur, erat.
Ollae si cupias luteae vitare ruinam,
Cum paribus tantum foedera, lector, ini.

(Ad proximum numerum).

PER ORBEM

Mirabitur nemo pessima Iulii mensis infortunia ignitos fastos esse. Belgicum incendium, quod Lodii urbis partem maximam voravit, ante omnia recensendum. Ex lignario acervo initium discriminis; inde ad opificium vehibus ex sese actis exstruendis communicatum; inde ad pistrinum, ad aulam choreis agendis, ad alias domus aedesque. Immani calamitati parum obfuere praestita a vigilibus munera: detrimenta enim vicies centenis millibus libellarum gravia esse computant.

Matriti, Carabanchel ad martium campum, ignitae pulveris fabrica se explicuit. Statio, cum incensa est pulvis, nulla aderat, sed ex proximo manipulo qui circumvigilabant milites pessime ruinis vulnerati sunt. Domus ex oppido proximo plures corruerunt; strepitus per suburbanum omne horride insonuit Matritum usque, ubi fracta aedium vitra passim. In agris grex balantium interiit, currus etiam mulusque, quo agebatur, missilium modo impulsi in aërem.

⚜

Sed Vulcani rabies ex imis numinis sedibus in terram repercussa est.

In Austria enim ex Helveticis finibus terraemotus oppida quatefacit, laceratque domuum muros.

In Russia ex Caspii maris litoribus Baku ad urbem petrolei putei exardent omnia circum vastantes. Interim terraemotus in Thessalia iterantur: cives ad arva fugiunt ibique castra veluti tentoriis ponunt. Oppida enim Seres circum male concussa sunt; Kefalowa in urbe domus quinquaginta supra centum dirutae: quae supererant aedes, opificia, cauponae occlusae; urbs deserta, relicta.

⚜

Quae si haud satis vobis videantur, ecce canicula alios sibi vindicans honores. Mediolani fistulae ad calorem metiendum trigesimum et septimum gradum et ultra attingunt. Opprimens aëris inmota vis, torridumque caelum atque inmutatum: nonnullos cives vires deficiunt: sole nimio perculsi per urbis vias cadunt. Lutetiae eadem recensentur, pariterque Londini; dumque pluviam expectamus Augustae Taurinorum nimbus supervenit... formicarum!

⚜

Iamvero quaerenda in somno quies. Sed latent heic quoque mortis insidiae. Doceant Afri Ugandae reipublicae cives; doceat Apolo Kagwa eorum legatus ad Eduardi regis solemnem coronationem, vir ille mente lectissima, qui primus inter suos domum ex lateribus habuit, electricisque tintinabulis munivit. Pacem nunciavit per illa regna regnare, at heu! nimiam. Somno enim demersi cives passim ab hac similitudine mortis ad ipsa Acherontea flumina transeunt inscientes. Quaedam nova ac inaudita lues est, qua iam quadraginta usque millia incolarum absumpta sunt. Medici qui iter ea loca versus arripuere, ut studerent morbo, medelamne aptam inveniant?

⚜

At infortuniis tandem valedicamus ut de ingentibus sermo sit epulis Romae atque Londini celebratis. In Urbe, catholicorum sodaliciis curantibus, ad Vaticanum mensae pauperibus mille ac quingentis patuere. Post prandium ipse Pontifex aula sua nobili circumdatus ex insigni peristylo in latissimo illo atrio erecto, quod « a pulchro visu » nuncuparunt, ipsis et ovanti Romano populo benedixit. Londini, ut divitiae sunt Anglicae longe maximae, longeque maximus civium numerus, quingenta millia egenorum, ni fallor, ad epulas vocati sunt ut Eduardum regem celebrarent. Sed tamen ob eius gravem morbum grati animi testimonium cum ipsi praebere nequivissent, id ego honeste propono Anglorum plausu securus, brevi convivium renovandum, cui rex intersit optime sanatus.

VIATOR.

VARIA

Avium volatus.

Aeronautae nostris diebus praeclara multa dederunt circa altitudinem, quam volucres possint alis attingere. Hergosell Strasburgensis testatur se reperisse volantem aquilam, circa tria metrorum millia a solo sequantem; idem ciconias duas, - non enim solitariae abeunt -, metra circa nongenta aëris superni tenentes. Neque defuere illi dies, quibus hirundines praeter mille metra circiter visae, corvi intra mille et quadringenta metra pennis ascendere visi sunt. Haec autem non obiter sed singulari, atque, ut ita dicam, gravi de causa accidisse scimus; quippe quia mille metra a solo rara volucris habet; quadringentis minus et infra ferme iter commune. Societas Germanica, cui ab « ornithologia » nomen est, et peculiare sibi constituit munus circa omnia, quae sunt propter aves, aërovagis usa, columbos demisit a metris mille et quingentis ad tria millia metrorum. Acerrimi tamen, quasi tantam horrerent altitudinem et subter hians profundum immane, simul ac dimissi, quasi plumbum ruere visi, remigio alarum solummodo ad lapsum temperandum utentes, credo ne suffocarentur. Ubi ad metra mille, vel minus pervenissent commovere alas, et per obliqua ferri ceperunt. Numquid, quia levis nimis et inanis, aër corporibus erat impar ferendis?...

P. d. V.

Nunc revirescit usus; et utinam sapiens sit, ac decens, utinam salutaris!

H. De Vecchi Pieralice.

EX AMERICIS

De Americana legatione Romam missa.

[illegible] primum facta, quasi arida ex rupe, manavit, legatos Americanos a Roosevelt praesidente [illegible] minus esse, qui apud Summum Pontificem de Philippinis religiosorum sodalium [illegible] agerent, omnis Americanorum civitas [illegible] rei novitate commota est. Quinimo [illegible] credebatur et ferebatur, fore, ut [illegible] dominaret. Quum itaque [illegible] eveniret, quumque viri clarissimi Taft, qui Philippinis praeest, et Iacobus [illegible], et Ioannis Porter, atque O' Gorman, episcopus catholicus, legationi [illegible] addi, [illegible] qui timor multis itaque acatholicis [illegible] invasit. Timebant, ne praeses, [illegible], Pontificem ut regem coleret; [illegible] ne Roma ad foederatae Reipublicae [illegible] propius accederet valeretque [illegible]; timebant alii alia, quae mi[illegible]. [illegible], re perpensa, hoc modo [illegible]: — « Id foederatam Rempublicam [illegible], quod Taft supremus in[illegible] gubernator Romam ablegatus [illegible] in eo viro esse auctori[illegible] qui in aquis orientalibus praesidis [illegible] ei esse potentiam [illegible] gubernatori, qui regis Anglici vicem [illegible] petecesit. Atqui Curzonium guber[illegible] quae de rebus mahometicis conten[illegible], ipse Constantinopolim profecturum, [illegible] Constantinopoli legatos ad ipsum esse ven[illegible]. [illegible] igitur, ut Roma Manilam, [illegible] Romam venirent legati ». — Haec [illegible] sententia, eisque sane consentanea, [illegible] sit, nullam religionum esse [illegible].

[illegible] de legatione illa multum [illegible] Praesidem sapienti consilio esse du[illegible] mitteret et auctoritatem Ecclesiae Catholicae [illegible] agnosceret. Deridebant [illegible] numquam subeunda [illegible] effugere studebant. Quibus ver[illegible] habitis, Root, rei bellicae admi[illegible], legatos non rei civilis, sed [illegible] Romam missos esse.

Quidquid fuit et quidquid legatio effecit, id [illegible] cives catholicos, qui foederatam Rempublicam incolunt, et auctoritate et numero adeo crevisse, ut hisce diebus, quam antea, plus tandem valeant. Quod quidem haud parvi momenti est habendum. Valete.

Chicagine.

H. Doswald.

Magna pars hominum quae navigatura est de tempestate non cogitat.

Senec. *De tranquilan.*

ANNALES

Italorum regis iter Petropolim. — Anglici regis sanatio. — Americanae seditiones. — Sinensia negotia. — Principum nuptiae. — Americana legatio apud Summum Pontificem.

Italiae rex Petropolim tenuit Russorum Caesarem salutaturus. Iter hoc optime auspicatum laudant, quippe quod certius certo probet omnium populorum conatus in unam eamdemque tendere metam, ut pax Europae quam longissime vigeat integra, imperturbata, fausta, felix.

*

Eduardus rex Anglorum cito convalescens, iam ex omni discrimine evasit tute incolumis; quare dies V a. Idus Aug. indictus est ad habendum coronationis ritum. Qui tamen haud ita solemnis erit ut iam paraverant; rex enim ipse cupit ut quam brevi res compleatur.

*

Venezuelanis ex litoribus innotuit Castro praesidem una cum tribus legionibus suis ab hostibus fuisse superatum atque in fugam conversum. Quapropter, ut *Cincinnati* navis americanae praefectus ad suos rescripsit, praevident plures fore ut, belli fortuna perduellium copiis arridente, summa rerum ipsi potiantur. Credunt enim Castro aufugisse quoque omnino e patria atque reliquisse rempublicam. Haiti contra in insula res, etsi parum tranquillae, haud ita tamen perturbatae, ut aliena intercessione et armis pro negotiis tutandis opus sit.

*

Qui Pechini morantur nostrarum gentium legati in idem consenserunt, ut proximo mense, Tien-tsin urbs Sinensibus restituatur. Quaestio autem superest de pecunia ob detrimenta accepta operum susceptoribus sive Gallis sive Germanis a magistratibus Sinensium imperii solvenda. Americani enim ut incolis faverent contrariam opinionem pretulerunt, idemque videtur consilium Anglis quoque esse acceptum.

*

Czernagorae in urbe capite auspicatissimae nuptiae celebratae sunt Mirki principis cum Maria Costantinovic, cui et Italorum rex et Turcarum Imperator ditissima dona miserunt; quin etiam hic traditur regales principes ut Bysantium iter facerent, invitasse. Laetitiae gentis montanae atque fortissimae ex animo plaudimus.

*

Pauca denique circa legationem a civitatibus nordicae Americae ad Summum Pontificem Romam missam de Philippinarum insularum negotiis. Apud nos enim, sicut et apud plures Americanorum acatholicos cives, de quibus H. Doswald nostri epistola superius relata loquitur, invisa legatio in irritum cessisse dicta est, ita ut Taft, legationis princeps, ex urbe improviso ac fastidiose discesserit. Contra ex certa scientia affirmare possumus duas partes inter se communi expletione convenisse, neque Taft Romam deseruisse prius quam a Pontifice comiter exceptus esset eiusque litteras, honorificas quidem et amplas, de sua opera obtinuisset. Ceterum res omnia explanabunt.

Poplicola.

PUBLICI PER ORBEM COETUS

LEGIBUS FERENDIS

In Anglia Salisbury a gubernio recedenti Balfour suffectus est. Cramborne vicecomes, ad rem interrogatus, integram manere Anglorum Italorumque amicitiam asseruit, etsi Gallos inter atque Italos nova pariter amicitiae pignora intercesserint.

In Gallia Aynard, orator populi, administrorum praesidem obiurgavit ob rigidissima iussa quibus sodales religiosi coacti sunt, ut legibus contra eos modo latis inservirent. Ortus inde maximus tumultus atque legatus ipse tandem censura notatus: post haec clausa sessio usque ad autumni tempus.

Scriba.

AENIGMATA

Ver redit et *finis*, quo non iucundior alter,
  Floribus omnigenis condecoratus olet,
Qui me sollicitae passum fastidia vitae
  Pallentique levat languida membra lue.
Hic zephyri spirant lenes, hic turba volucrum
  Concinit, hic rivus desilientis aquae.
Funera dumque hominum caedes pennata per orbem
  Fama volans *primo* pandere utrique solet:
Dum metus et vigiles angunt praecordia curae
  Laudis et imperii caeca cupido simul;
Iurgia dumque lares turbant, sacra polluit aurum
  Ipsaque divinae fama dicata Themi;
Hic secura quies, hic quae Deus otia fecit,
  Hic dolor et pariter tristia quaeque silent.
Hunc *finem* empturo non respondebo *secundum*;
  Quidquid enim solvet vilius usque foret.
Ingemuit ramis redivivo sanguine manans
  Totum: quis fuerit, lector acute, doce.

Michaël Fusco.

Ex sociis, qui huius aenigmatis interpretationem ad commentarii moderatorem miserit intra duos menses, unus, sortitus gratis accipiet PETRI ANGELINI opus, cui titulus:

LOLLIUS
SIVE
De Provecta Latinitate.

Aenigmata an. V, n. XI proposita his respondent:

1) Lacon, Laocoon - 2) Tempus.

Ea rite soluta miserunt:

Frid. Gilellius, *Albio Intemelio*. — Mart. Ianu, *Cervenka*. — Guil. Schenz, *Ratisbona*. — Car. Stegmüller, *Sabaria*. — I. Walter, *Neo Eboraco*. — Th. Vignas Sch. Piar., *Roma*. — C. Tranchese S. I., *Neapoli*. — Ad. Huza, *Grybovio*. — An. Robert, *Marieville*. — Coll. Schol. Piar. *Stellae*. — Lud. de Rubeis, *Iguvio*. — Ad. Skrzypkowski, *Swinice*. — Rich. Marlotta, *Brzozów*. — H. A. Strong, *Liverpolia*. — E. Burg, *Argentorato*. — Princ. Gordon, *Mancunio*. — Iul. Sernatinger, *Dresda*. — Ioan. Cantono Ceva marchio, *Vercellis*. — P. G. Z., *Modoetia*. — C. Perazzi, *Mangalore in Indis*. — Fr. Sallarés Sch. Piar., *Sabadello*.

Sortitus est praemium

I. Walter,

ad quem missum est PETRI ANGELINI opus; cui titulus:

De poetis et Numeris Latinis.

Sponsor: Ioannes Baptista Ciampi, iurisperitus.

Romae — Ex officina *Pacis* Phil. Cuggiani.